

Brian Patrick McGuire: Conflict and Continuity at Øm Abbey. A Cistercian Experience in Medieval Denmark. Museum Tusulanum, København, 1976. 160 s.

Cistercienserne i middelalderens Danmark er genstand for en levende interesse. I 1973 udkom den smukke bog »Munkeliv i Løgum Kloster« (se H. T. 13, I s. 527) og om Øm kloster foreligger der foruden artikler om de seneste års udgravninger nu McGuires »Conflict and Continuity at Øm Abbey« som behandler den i original bevarede klosterkrønike. Forf. giver en meget grundig behandling af krøniken, der vurderes i lyset af ordenens litteratur i almindelighed. For et videre arbejde med krøniken er det en stor støtte her at have en god og loyal omtale af de mange forskellige historiske indlæg, der i tidens løb er fremsat om dette vigtige skrift foruden forf.s egne konklusioner.

Det er derimod efter min opfattelse mindre heldigt, at forf. ikke vil vedkende sig et historieteoretisk ståsted. Det er ikke tilfredsstillende at vige uden om et marxistisk Skylla og et ny-positivistisk Karybdis med bemærkninger om at gå tilbage til kilderne og vurdere dem så godt som muligt. Det uheldige i denne »afteoretisering« kommer frem mange steder, hvoraf jeg her kun kan omtale et. Krøniken omhandler adskillige forhold, hvorom vi nu kan har viden via samme skrift, der som McGuire påpeger, ganske rigtigt har sine bestemte mål at forfølge. Om krønikens panegyriske skønmaleri af biskop Sven skriver McGuire s. 49, at selvom oplysningerne om bispren er manipulerede, så giver de samme manipulationer os et indblik i »the Cistercian life dream«. Men hvordan kan dette harmonere med bemærkningen s. 48: »I think we are getting an essentially believable account of the way Sven impressed the monks in later years«. Mener forf., at det er nøgtern portrætskildring eller klosterdrøm, når krøniken om biskoppen fortæller, at hvis han mødte brødrene på vej til eller fra arbejde, så trak han sig tilbage med de ord, at han var uværdig til at møde dem – eller at bisprens tjenerne kunne fjerne hans tungsind ved at sige, at der vistnok langt borte var en cisterciensermunk på vej? Hvis skriftets tendens er klar og tydelig – og det er der vist ikke tvivl om – er det en metodisk svaghed at vurdere sådanne normative udsagn som kognitive elementer. Arhusbispen Tyge sagde senere til Øm-munkene: »Vi ved nok at I har dygtige skrivere. I kan skrive breve just sådan, som I vil have dem«. Tyge havde i hvert fald ikke stor tiltro til munkenes sandhedssøgen.

Jeg er heller ikke enig med McGuire i, at »a fully formulated theoretical basis for all human history« gør det irrelevant at skrive om munke. Vi trænger til undersøgelser, der måske netop ud fra et teoretisk helhedssyn f. eks. prøver at klarlægge, i hvilken udstrækning, klostrene var afspejlinger af de herskende strukturer i samfundet, eller som behandler spørgsmålet, hvorledes omgivelserne reagerede på, eller hvorfor de accepterede ja udnyttede sådanne institutioner, der modtog jordegods for sjælegaver, og som mente, at ved »hellig læsning udfries mange daglig af lasternes afgrund«.

Axel Bolvig

Oslo bispedømme 900 år. Historiske studier utgitt av Fridtjov Birkeli, Arne Odd Johnsen, Einar Molland. Universitetsforlaget, Oslo-Bergen-Tromsø, 1974. 249 s.

Det lille festskrift er et vægtigt indlæg i den norske middelalderdiskussion. Både kildeforholdene og Oslos rolle som hovedstad i dag gør beskæftigelsen med Oslos historie til et rigshistorisk forskningsfelt. Tyngdepunktet i foreliggende skrift ligger dog på kirkens politiske rolle, når der bortses fra Lilli Gjerløvs fortrinlige præsentation af de liturgiske fragmenter, der er bærere af Oslos liturgiske tradition i tidlig middelalder. Her frembyder nr. 7 (Oslo RA Lat. fragm. 307) fem engelske helgenmesser i en skrifttype fra 1150/75; nr. 11, et Exeterfragment fra ca. 1200, har en tilføjet Skt. Olavsmesse; nr. 12 spejler en